

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ
EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS

ΠΡΩΤΟ ΤΜΗΜΑ

ΥΠΟΘΕΣΗ Ι.Ξ. κατά ΕΛΛΑΔΟΣ

(Αριθμός προσφυγής 25998/10)

ΑΠΟΦΑΣΗ

ΣΤΡΑΣΒΟΥΡΓΟ

5 Δεκεμβρίου 2013

Η απόφαση αυτή είναι οριστική. Δύναται να υποστεί βελτιώσεις ύφους.

ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ

-2-

Στην υπόθεση *I.Ξ. κατά Ελλάδος,*

Το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (πρώτο τμήμα), το οποίο συνεδρίασε και συγκροτήθηκε σε σώμα με την εξής σύνθεση:

Elisabeth Steiner, Πρόεδρος

Λίνος-Αλέξανδρος Σισιλιάνος,

Ksenija Turkovic, Δικαστές

Και με τον κ. André Wampach, ως Αναπληρωτή Γραμματέα του τμήματος,

Αφού σκέφτηκε, σε μυστική διάσκεψη αυτού την 12^η Νοεμβρίου 2013, εξέδωσε την παρούσα απόφαση, την οποία έλαβε κατά την παραπάνω ημερομηνία:

ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ

*1. Κατ' αρχάς, για την υπόθεση αυτή, κατατέθηκε προσφυγή (αριθμός 25998/10), στρεφόμενη κατά του Ελληνικού Δημοσίου, και με την οποία ο κύριος *I.Ξ.*, υπήκοος του Κράτους αυτού, («ο αιτών»), προσέφυγε την 26^η Απριλίου 2010 στο Ευρωπαϊκό Δικαστήριο, δυνάμει του άρθρου 34 της Σύμβασης διαφύλαξης των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και των θεμελιωδών Ελευθεριών (« Η Σύμβαση »).*

2. Ο αιτών εκπροσωπήθηκε από τους κκ. Β. Χειρδαρή και Ε. Μίχου, δικηγόρους Αθηνών. Η ελληνική κυβέρνηση («η Κυβέρνηση») εκπροσωπήθηκε από τους αντιπροσώπους του οργάνου αυτής, κκ. Κ. Παρασκευοπούλου, Πάρεδρο στο Νομικό Συμβούλιο του Κράτους και Ζ. Χατζηπαύλου, Δικαστικό αντιπρόσωπο στο Νομικό Συμβούλιο του Κράτους.

3. Την 8^η Δεκεμβρίου 2011 η απόφαση κοινοποιήθηκε στην Κυβέρνηση(Ελληνικό Δημόσιο.)

ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΙ ΙΣΧΥΡΙΣΜΟΙ

ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΑ ΠΕΡΙΣΤΑΤΙΚΑ

4. Ο αιτών γεννήθηκε το 1954 και κατοικεί στο Αιγάλεω.

5. Με την υπ' αριθμόν 4158/1561 απόφαση της 9^{ης} Αυγούστου 1985, το

-3-

ελληνικό κράτος προέβη στην απαλλοτρίωση ακινήτων συνολικής επιφάνειας 6 200 τετραγωνικών μέτρων υπέρ του Οργανισμού σχολικών κτηρίων. Το οικόπεδο του αιτούντος αποτελούσε τμήμα των απαλλοτριωθέντων ακινήτων.

6. Με την υπ' αριθ 8462/1993 απόφαση το Εφετείο Αθηνών προσδιόρισε την οριστική τιμή μονάδος αποζημιώσεως ανά τετραγωνικό μέτρο.

7. Σε μη καθορισμένη ημερομηνία, ο αιτών είδε να του καταβάλλεται αποζημίωση 2 925 814 δραχμών (8 568, 394 ευρώ περίπου) για την απώλεια της ιδιοκτησίας του.

8. Στις 4 Αυγούστου 2000, ο αιτών, αφού διαπίστωσε ότι οι προβλεπόμενες εργασίες δεν είχαν προχωρήσει, ζήτησε από τη διοίκηση να προβεί στην ανάκληση της απαλλοτρίωσης, για μη εκπλήρωση του στόχου του δημοσίου οφέλους που επεκαλείτο το ελληνικό δημόσιο. Αντιμετωπίζοντας τη σιωπή της διοίκησης, η οποία ισοδυναμούσε σύμφωνα με το εσωτερικό δίκαιο με άρνηση να εισακουσθεί το αίτημά του, ο αιτών προσέφυγε στις 6 Δεκεμβρίου 2000, στο Συμβούλιο Επικρατείας.

9. Στις 17 Μαρτίου 2003, το Συμβούλιο Επικρατείας ανέβαλε την εξέταση της υπόθεσης με την αιτιολογία ότι παρόμοια υπόθεση είχε παραπεμφθεί ενώπιον της ολομέλειας του εν λόγω Δικαστηρίου.

10. Στις 27 Ιουνίου 2005, η ολομέλεια του Συμβουλίου Επικρατείας εξέδωσε απόφαση για την προαναφερόμενη υπόθεση.

11. Στις 6 Απριλίου 2009, το Συμβούλιο Επικρατείας απέρριψε την αίτηση του αιτούντος, κυρίως για τον λόγο ότι, λόγω της φύσεως και της σπουδαιότητας των προς εκτέλεση εργασιών, το διαρρέυσαν χρονικό διάστημα δεν δικαιολογούσε την ανάκληση της απαλλοτρίωσης. Επιπλέον, σύμφωνα με το ανώτατο διοικητικό δικαστήριο, η διοίκηση δεν είχε ουδόλως εκδηλώσει την πρόθεση να εγκαταλείψει τα σχέδια αυτά. Εξάλλου, το Συμβούλιο της Επικρατείας επεσήμαινε ότι εν τω μεταξύ, δηλαδή το 2004, οι εργασίες είχαν ολοκληρωθεί και τα σχολικά κτήρια είχαν κατασκευαστεί (απόφαση 1240/ 2009). Η απόφαση αυτή καθαρογράφηκε και θεωρήθηκε στις 6 Νοεμβρίου 2009.

NOMIKOI ΙΣΧΥΡΙΣΜΟΙ

1. ΠΡΟΒΟΛΗ ΙΣΧΥΡΙΣΜΟΥ ΠΕΡΙ ΑΘΕΤΗΣΕΩΣ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 6§ 1 ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΕΩΣ

-4-

12. Ο αιτών ισχυρίζεται ότι η διάρκεια της διαδικασίας δεν έλαβε υπόψη της την αρχή της « λογικής προθεσμίας» όπως προβλέπεται από το άρθρο 6 § 1 της Συμβάσεως, το οποίο έχει ως εξής:

« Κάθε πρόσωπο έχει δικαίωμα όπως η υπόθεσή του δικασθεί (...) εντός λογικής προθεσμίας, από δικαστήριο (...) το οποίο θα αποφασίσει(.....) επί των αμφισβητήσεων περί των δικαιωμάτων και υποχρεώσεων του αστικής φύσεως(...)

13. Η Κυβέρνηση δεν υπέβαλε παρατηρήσεις.

A. Το παραδεκτόν

14. Το Δικαστήριο αναγνωρίζει ότι ο λόγος αυτός δεν είναι προδήλως αβάσιμος κατά την έννοια του άρθρου 35§ 3 (α) της Σύμβασης. Το Δικαστήριο δέχεται άλλωστε ότι δεν προσκρούει σε κανέναν άλλο λόγο περί του απαραδέκτου. Πρέπει συνεπώς να γίνει δεκτός.

B. Επί της ουσίας

1. Περίοδος η οποία λαμβάνεται υπ'όψη

15. Η περίοδος η οποία πρέπει να ληφθεί υπ' όψη άρχισε στις 6 Δεκεμβρίου 2000 με την προσφυγή του αιτούντος στο Συμβούλιο Επικρατείας και έληξε στις 6 Νοεμβρίου 2009, ημερομηνία κατά την οποία η απόφαση αριθμός 1240/ 2009 καθαρογράφηκε και θεωρήθηκε. Συνεπώς, διήρκησε οκτώ έτη και έντεκα μήνες για ένα βαθμό δικαιοδοσίας.

2. Λογική περίοδος διαδικασίας

16. Το Δικαστήριο υπενθυμίζει ότι η λογική διάρκεια μιας διαδικασίας εκτιμάται αναλόγως των περιστατικών της υποθέσεως και λαμβάνοντας υπ'όψη τα κριτήρια τα οποία προκύπτουν από τη νομολογία της, ειδικότερα τη συνθετότητα της υποθέσεως, τη συμπεριφορά του αιτούντος και την αντίστοιχη των αρμοδίων αρχών, καθώς και το διακύβευμα της διαφοράς ως προς τους ενδιαφερομένους (ίδη, μεταξύ πολλών άλλων, Βασίλειος Αθανασίου και λοιποί κατά Ελλάδα, αριθμός 50973/08, 21

Δεκεμβρίου 2010).

17. Το Δικαστήριο έχει κατ' επανάληψη επιληφθεί υποθέσεων οι οποίες εγείρουν παρόμοια θέματα με εκείνο της συγκεκριμένης περίπτωσης και έχει διαπιστώσει την παραβίαση του άρθρου 6 § 1 της συμβάσεως (ίδε Βασίλειος Αθανασίου και λοιποί όπως αναφέρεται παραπάνω).

18. Βέβαια, το Δικαστήριο εκτιμά ότι το αντικείμενο της διαφοράς που υπεβλήθη στην ελληνική δικαιοσύνη, παρουσίαζε μια συγκεκριμένη πολυπλοκότητα, δεδομένου ότι το Συμβούλιο Επικρατείας όφειλε να αναβάλει την υπόθεση με την αιτιολογία ότι μία ομοειδής υπόθεση είχε παραπεμφθεί ενώπιον της ολομέλειας του εν λόγω δικαστηρίου. Ούτως ή άλλως, παρά το ότι το τελευταίο αυτό δικαστήριο εξέδωσε την απόφασή του στις 25 Ιουνίου 2005, το Συμβούλιο Επικρατείας αποφάνθηκε για τη συγκεκριμένη υπόθεση την 6 Απριλίου 2009. Ταυτόχρονα, το Δικαστήριο δεν δέχεται κανένα στοιχείο που να εγείρει θέμα ευθύνης του αιτούντος για την επιμήκυνση της διαδικασίας. Λαμβάνοντας υπ' όψη την ισχύουσα νομολογία επί του θέματος, το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο εκτιμά ότι στην προκείμενη περίπτωση η διάρκεια της ένδικης διαδικασίας υπήρξε υπέρμετρη και δεν ανταποκρίνεται στην απαίτηση της « λογικής προθεσμίας».

19 Ως εκ τούτου, δέχεται ότι υπήρξε παραβίαση του άρθρου 6§1.

2. **II. ΠΡΟΒΟΛΗ ΙΣΧΥΡΙΣΜΟΥ ΠΕΡΙ ΑΘΕΤΗΣΕΩΣ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 13 § 1 ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΕΩΣ**

3.

20. Ο αιτών ενίσταται επίσης για το γεγονός ότι στην Ελλάδα δεν υπάρχει κανένα αποτελεσματικό ένδικο μέσο για να διαμαρτυρηθεί κανείς για την υπέρμετρη διάρκεια της διαδικασίας. Επικαλείται το άρθρο 13 της Σύμβασης το οποίο έχει ως εξής:

« Παν πρόσωπο του οποίου τα αναγνωριζόμενα στην παρούσα Σύμβαση δικαιώματα και ελευθερίες παραβιάστηκαν έχει το δικαίωμα πραγματικής προσφυγής ενώπιον εθνικής αρχής, έστω και αν η παραβίαση διαπράχθηκε υπό προσώπων ενεργούντων κατά την εκτέλεση των δημοσίων καθηκόντων τους».

A. Το παραδεκτόν

21. Το Δικαστήριο αναγνωρίζει ότι ο λόγος αυτός δεν είναι προδήλως αβάσιμος κατά την έννοια του άρθρου 35§ 3 α) της Συμβάσεως. Το Δικαστήριο

δέχεται άλλωστε ότι δεν προσκρούει σε κανέναν άλλο λόγο περί του απαραδέκτου. Πρέπει συνεπώς να γίνει δεκτός.

B. Ως προς την η ουσία

22. Το Δικαστήριο υπενθυμίζει ότι το άρθρο 13 εγγυάται πραγματική προσφυγή ενώπιον εθνικής αρχής που παρέχει τη δυνατότητα άμυνας για αθέτηση κάποιας υποχρέωσης, και η οποία επιβάλλεται με το άρθρο 6 §1, να κριθούν δηλαδή οι υποθέσεις εντός λογικής προθεσμίας (*ίδε Kudla κατά Πολωνίας [GC]*, αριθμός 30210/96, § 156, CEDH 2000-XI).

23. Το Δικαστήριο, άλλωστε είχε ήδη την ευκαιρία να διαπιστώσει ότι η ελληνική έννομη τάξη δεν προσέφερε στους ενδιαφερομένους καμία πραγματική προσφυγή κατά την έννοια του άρθρου 13 της Σύμβασης, η οποία να τους παρέχει την δυνατότητα ένστασης για τη διάρκεια μιας διαδικασίας (*ίδε, μεταξύ πολλών άλλων, Βασίλειος Αθανασίου και λοιποί, όπως προαναφέρεται παραπάνω §§ 33-35*).

24. Το Δικαστήριο επισημαίνει ότι στις 12 Μαρτίου 2012 δημοσιεύθηκε ο νόμος 4055/2012 αναφερόμενος στη δίκαιη δίκη (*équité*) και στη λογική διάρκεια της δικαστικής διαδικασίας, ο οποίος ετέθη σε ισχύ στις 2 Απριλίου 2012. Δυνάμει του άρθρου 53 και επόμενα του προαναφερόμενου νόμου, μία νέα προσφυγή τέθηκε σε εφαρμογή η οποία επιτρέπει στους ενδιαφερομένους να προσφύγουν ενιστάμενοι για τη διάρκεια μιας διοικητικής διαδικασίας σε κάθε βαθμό, εντός προθεσμίας έξι μηνών από την ημερομηνία δημοσίευσης της αποφάσεως επί της προσφυγής. Το δικαστήριο παρατηρεί ωστόσο, ότι ο νόμος αυτός δεν έχει αναδρομική ισχύ. Συνεπώς, δεν προβλέπει μία παρόμοια προσφυγή για υποθέσεις οι οποίες έχουν ήδη περαιωθεί έξι μήνες προ της έναρξης ισχύος του.

25. Επί του προκειμένου, η απόφαση αριθμός 1240/2009 του Συμβουλίου Επικρατείας δημοσιεύθηκε στις 6 Απριλίου 2009, δηλαδή πέραν των έξι μηνών προ της έναρξης ισχύος του νόμου 4055/2012. Ως εκ τούτου, το Δικαστήριο εκτιμά ότι διεπράχθη παραβίαση του άρθρου 13 της απόφασης, λόγω απουσίας στο εσωτερικό δίκαιο- κατά το χρόνο που διαδραματίστηκαν τα συμβάντα-, μιας προσφυγής που θα είχε επιτρέψει στον αιτούντα να επιτύχει την αναγνώριση του δικαιώματός του τουτέστιν, να δει την υπόθεσή του να κρίνεται εντός λογικής προθεσμίας, κατά την έννοια του άρθρου 6 § 1 της Συμβάσεως.

-7-

III. ΠΡΟΒΟΛΗ ΙΣΧΥΡΙΣΜΟΥ ΠΕΡΙ ΑΘΕΤΗΣΕΩΣ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 1 ΤΟΥ ΠΡΩΤΟΚΟΛΛΟΥ ΑΡ. 1 ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΕΩΣ

26. Ο αιτών, επικαλούμενος το άρθρο 1 του Πρωτοκόλλου αριθ 1 ενίσταται τέλος, για την προσβολή του δικαιώματός του ως προς το σεβασμό των περιουσιακών του στοιχείων ισχυριζόμενος ότι στερήθηκε το ακίνητό του για μακρά περίοδο πριν το έργο το οποίο συνεχίστηκε με τη διαδικασία απαλλοτρίωσης, ολοκληρωθεί.

27. Λαμβάνοντας υπ' όψη το σύνολο των στοιχείων που έχει στη διάθεσή του και της αντίστοιχης νομολογίας ως προς την υπόθεση αυτή (*ίδε Παπαδοπούλου και λοιποί κατά Ελλάδα, αριθ 53901/00, 14 Μαρτίου 2002 και Μπίτσινας κατά Ελλάδα (δεκ.), αριθ 3307/02, 23 Νοεμβρίου 2004*), το Δικαστήριο, στο βαθμό που είναι αρμόδιο για να δικάσει τους προβληθέντες ισχυρισμούς, δεν δέχθηκε την εμφάνιση καμίας παραβίασης των δικαιωμάτων και ελευθεριών τα οποία εγγυάται η Σύμβαση ή τα Πρωτόκολλα αυτής. Ειδικότερα, το Δικαστήριο επισημαίνει ότι, όπως έκρινε το Συμβούλιο Επικρατείας, η υπό κρίση απαλλοτρίωση επεδίωκε ένα νόμιμο στόχο « δημοσίου συμφέροντος» και ότι ο σκοπός της απαλλοτρίωσης δεν είχε εγκαταλειφθεί.

28. Συνάγεται συνεπώς ότι ο λόγος αυτός είναι προδήλως αβάσιμος και θα πρέπει να απορριφθεί κατ' εφαρμογήν του άρθρου 35§§ 3 και 4 της Συμβάσεως.

IV Η ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 41 ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΕΩΣ

29. Κατά την έννοια του άρθρου 41 της Συμβάσεως,

« Εάν το Δικαστήριο κρίνει ότι υπήρξε παραβίαση της Συμβάσεως ή των Πρωτοκόλλων της, και αν το εσωτερικό δίκαιο του Υψηλού Συμβαλλομένου Μέρους δεν επιτρέπει Παρά μόνο ατελή εξάλειψη των συνεπειών της παραβίασης αυτής, το Δικαστήριο χορηγεί, εφ' όσον είναι αναγκαίο, στον παθόντα δίκαιη ικανοποίηση».

A. Ζημία

30. Ο αιτών απαιτεί 30 000 ευρώ (EUR) ως ηθική βλάβη την οποία υπέστη.

31. Η Κυβέρνηση καλεί το Δικαστήριο να απορρίψει το αίτημα για ηθική

-8-

βλάβη. Βεβαιώνει εξάλλου ότι η πιστοποίηση της παραβίασης αποτελεί εν εαυτή μία επαρκή δίκαιη ικανοποίηση και ότι κατά πάσα περίπτωση, εάν το Δικαστήριο κρίνει ότι θα πρέπει να χορηγήσει χρηματική ικανοποίηση, αυτή θα πρέπει να είναι κατώτερη των 2 500 ευρώ.

32. Το Δικαστήριο κρίνει ότι πρέπει να καταβληθούν στον αιτούντα 4 800 ευρώ ως ηθική βλάβη την οποία υπέστη, καθώς και κάθε επιπλέον ποσό το οποίο μπορεί να οφείλεται ως φόρος.

B. Έξοδα και δικαστική δαπάνη

33. Ο αιτών ζητεί επίσης 1 230 ευρώ για έξοδα και δικαστική δαπάνη στα οποία υπεβλήθη για την προσφυγή του ενώπιον του Δικαστηρίου. Προσκομίζει απόδειξη, υπογεγραμμένη από τον δικηγόρο του, στην οποία αναγράφεται το ποσό το οποίο αιτείται.

34. Το ελληνικό Δημόσιο αμφισβητεί τους ισχυρισμούς αυτούς.

35. Σύμφωνα με την παγία νομολογία του Δικαστηρίου, η επιδίκαση των εξόδων και της δικαστικής δαπάνης δυνάμει του άρθρου 41, προϋποθέτει ότι ως προς τα έξοδα αυτά έχει πράγματι τεκμηριωθεί η αναγκαιότητά τους και, επιπλέον το δίκαιος χαρακτήρας του ύψους αυτών (Ιατρίδης κατά Ελλάδος(δίκαιη ικανοποίηση) [GC, αριθ 31107/96, § 54, CEDH 2000-XI).

36. Το Δικαστήριο, στη συγκεκριμένη περίπτωση, λαμβάνοντας υπ' όψη τα στοιχεία που έχει στη διάθεσή του και τα προαναφερόμενα κριτήρια, κρίνει δίκαιο να επιδικάσει στον αιτούντα 500 ευρώ για το κεφάλαιο αυτό, επιπλέον δε κάθε ποσό το οποίο ενδέχεται να οφείλεται ως φόρος.

Γ. Τόκοι υπερημερίας

37. Το Δικαστήριο κρίνει σκόπιμο να υπολογίσει το επιτόκιο των τόκων υπερημερίας βάσει του επιτοκίου διευκόλυνσης των δανείων της κεντρικής ευρωπαϊκής Τράπεζας, προσαυξανόμενου κατά τρεις ποσοστιαίες μονάδες.

ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΛΟΓΟΥΣ ΑΥΤΟΥΣ, ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ ΟΜΟΦΩΝΩΣ,

1. Δέχεται την αίτηση ως προς τους λόγους που στηρίζονται στην υπέρμετρη

-9-

διάρκεια της διαδικασίας και στην απουσία πραγματικής εσωτερικής προσφυγής για το λόγο αυτό, και απορρίπτει αυτή ως απαράδεκτη για τους υπόλοιπους λόγους.

2. Αναγνωρίζει ότι υπήρξε παραβίαση του άρθρου 6§1 της Συμβάσεως.

3. Αναγνωρίζει ότι υπήρξε παραβίαση του άρθρου 13 της Συμβάσεως.

4. Αποφαίνεται ότι

α) το εναγόμενο ελληνικό Δημόσιο πρέπει να καταβάλει στον αιτούντα, εντός τριών μηνών, τα παρακάτω ποσά:

ι) 4 800 ευρώ (τέσσερις χιλιάδες οκτακόσια ευρώ), πλέον κάθε ποσό το οποίο ενδέχεται να οφείλεται ως φόρος, για ηθική βλάβη,

ιι) 500 ευρώ (πεντακόσια ευρώ), πλέον κάθε ποσό που ενδεχομένως οφείλεται ως φόρος από τον αιτούντα, για έξοδα και δικαστική δαπάνη.

β) ότι από την ημέρα εκπνοής της προθεσμίας αυτής και μέχρι την καταβολή, τα ποσά αυτά θα προσαυξάνονται με τον απλό τόκο και επιτόκιο ίσο προς το επιτόκιο διευκόλυνσης που χορηγεί η Κεντρική Ευρωπαϊκή Τράπεζα και εφαρμόζεται την περίοδο αυτή, προσαυξανόμενο κατά τρεις ποσοστιαίες μονάδες.

5. Απορρίπτει το αίτημα περί δικαίας ικανοποίησης ως προς το επιπλέον.

Συνετάγη στη γαλλική γλώσσα, στη συνέχεια δε κοινοποιήθηκε εγγράφως στις 5 Δεκεμβρίου 2013, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 77 §§ 2 και 3 του κανονισμού.

(υπογραφή)

André Wampach

Γραμματέας

(υπογραφή)

Elisabeth Steiner

Πρόεδρος

Ακριβής μετάφραση από
Φωτοτυπημένο αντίγραφο
Αθήνα, 26/12/2013
Η μεταφράστρια
B. Αυγερινοπούλου